

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie dyscyplinarnej notariusz G. S.
obwinionej o popełnienie przewinień dyscyplinarnych określonych w art. 50 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie w zw. z art. 10 ust. 3a pkt 2 zd. 1 ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych oraz w art. 50 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie w zw. z art. 23 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie
po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2024 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
kasacji wniesionej przez obrońcę obwinionej od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z dnia 3 lipca 2023 r., sygn. akt [...], utrzymującego w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 marca 2023 r., sygn. akt [...]

postanowił:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć obwinioną notariusz G. S. kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne, w tym wydatkami w kwocie 20 zł.**

[M. T.]

UZASADNIENIE

W dniu 12 października 2022 r. Rada Izby Notarialnej [...] podjęła uchwałę numer [...] o złożeniu do Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w stosunku do notariusz G. S., prowadzącej Kancelarię Notarialną w P., zarzucając jej to, że:

I. w okresie od dnia 7 października 2019 r. do dnia 7 sierpnia 2022 r. jako płatnik, nie wpłacała na rachunek Urzędu Skarbowego w P. pobranego podatku od czynności cywilnoprawnych, wynikającego z deklaracji PCC-2 za okres: 9/2019, 9/2021, 11-12/2021, 1/2022, 4/2022, 6-7/2022 w terminie do 7 dnia miesiąca, następującego po miesiącu w którym pobrano podatek, doprowadzając do powstania zaległości podatkowej w wysokości 300.402,40 złotych, czym w sposób oczywisty i rażący naruszyła przepis art. 10 ust. 3a pkt 2 zd. 1 ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych, a zatem dopuściła się przewinienia zawodowego określonego w art. 50 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 10 ust. 3a pkt 2 zd. 1 ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych;

II. w okresie od dnia 10 kwietnia 2022 r. do dnia 10 września 2022 r. nie opłacała, na potrzeby organów samorządu notarialnego, składek miesięcznych, których wysokość została ustalona uchwałą nr XI/61/021 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 11 grudnia 2021 r. w sprawie składki na potrzeby samorządu notarialnego, za miesiące maj, czerwiec, lipiec i sierpień 2022 r., zaś miesiąc marzec 2022 r. nie opłaciła w należnej wysokości składki miesięcznej, doprowadzając do powstania zaległości w wysokości 8.242,69 zł, czym w sposób oczywisty i rażący naruszyła przepis art. 23 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie, a zatem dopuściła się przewinienia zawodowego określonego w art. 50 w zw. z art. 23 ustawy Prawo o notariacie.

Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej [...], orzeczeniem z dnia 6 marca 2023 r., sygn. akt [...], w pkt 1 uznał obwinioną notariusz G. S. za winną dokonania zarzucanego jej w punkcie I przewinienia zawodowego i za to na podstawie art. 50 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 10 ust. 3a pkt 2 zd. 1 ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych w zw. z art. 51 § 1 pkt 4 ustawy Prawo o notariacie wymierzył jej karę pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii; w punkcie 2 uznał

obwinioną notariusz G. S. za winną dokonania zarzucanego jej w punkcie II przewinienia zawodowego i za to na podstawie art. 50 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 23 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył jej karę pieniężną w wysokości 8.000,00 złotych; w punkcie 3 kosztami postępowania w sprawie obciążył obwinioną.

Obrońca obwinionej notariusz złożył od ww. orzeczenia odwołanie zaskarżając je w całości na korzyść obwinionej i zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, polegający na uznaniu, iż dopuszczenie się przez obwinioną przewinienia zawodowego określonego w art. 50 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 10 ust. 3a pkt 2 zd. 1 ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, polegającego na zaniechaniu wykonania ciążącego na niej obowiązku wpłaty podatku od czynności cywilnoprawnych skutkowało uszczupleniem należności publicznoprawnych i powstaniem szkody, podczas gdy działanie obwinionej spowodowane było okolicznościami obiektywnymi i przez nią niezawinionymi, będącymi konsekwencją jej wyjątkowo trudnej sytuacji osobistej, życiowej i zawodowej, w tym w szczególności chorobą wnuka, śmiercią współniczki, z którą w ramach spółki cywilnej prowadziła kancelarię notarialną oraz koniecznością dokonania spłaty spadkobierców i obsługi zobowiązań kredytowych i leasingowych, zaś obwiniona – mimo że z opóźnieniem – sukcesywnie regulowała zaległość i w efekcie na dzień wydania orzeczenia przez Sąd Dyscyplinarny cała należność wobec Urzędu Skarbowego wraz z odsetkami oraz zaległe składki zostały przez obwinioną uiszczone, a zatem nie występuje uszczuplenie należności publicznoprawnych ani korporacyjnych;

2. rażącą niewspółmierność – surowość – orzeczonej kary zakazu prowadzenia kancelarii, jako nieadekwatnej do popełnionego przez obwinioną czynu oraz mającą charakter nieodwracalny i bezterminowo eliminujący z zawodu, w sytuacji gdy właściwości osobiste, dotychczasowy sposób życia i wykonywania zawodu notariusza spełniające standardy korporacyjne oraz niepodważające reguł zawodu zaufania publicznego, wieloletnie, uczciwe i rzetelne doświadczenie zawodowe, a także incydentalny charakter przypisanych czynów i zniwelowanie

skutków wyrządzonej szkody, stanowią przesłanki do wymierzenia kary rodzajowo łagodniejszej z katalogu kar dyscyplinarnych.

Obrońca obwinionej podnosząc powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez odstąpienie od wymierzenia kary zakazu prowadzenia kancelarii i zastosowanie kary rodzajowo łagodniejszej ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Dyscyplinarnemu I instancji do ponownego rozpoznania.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej w Warszawie orzeczeniem z dnia 3 lipca 2023 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie i zasądził od obwinionej notariusz G. S. na rzecz Krajowej Rady Notarialnej koszty postępowania odwoławczego w kwocie 676,78 zł.

Kasację od powyższego orzeczenia złożył obrońca obwinionej notariusz, który zaskarżył je w całości i zarzucił mu rażącą niewspółmierność – surowość – orzeczonej kary dyscyplinarnej. Podnosząc powyższy zarzut obrońca obwinionej notariusz wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez odstąpienie od wymierzenia kary zakazu prowadzenia kancelarii i wymierzenie obwinionej notariusz kary rodzajowo łagodniejszej ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację obrońcy obwinionej notariusz, Rzecznik Dyscyplinarny Krajowej Rady Notarialnej w [...] wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej oraz obciążenie obwinionej notariusz kosztami postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja jako bezzasadna w stopniu oczywistym podlegała oddaleniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie.

Bezzasadny w stopniu oczywistym okazał się zarzut dotyczący rażącej niewspółmierności kary i nie pozwalał na ocenę, że kara jest niewspółmierna, zwłaszcza na tle orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. Sąd Najwyższy zauważa, że z treści wniesionej kasacji, tj. wywodów podniesionych w jej

uzasadnieniu wynika, że odnoszą się wyłączenie do kary dyscyplinarnej pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii. W zawiązku z powyższym, stwierdzić należy, iż przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie pozostaje jedynie ocena zarzutu rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii.

Artykuł 63b ustawy Prawo o notariacie, odmiennie niż reguluje to art. 523 § 1 zd. 2 k.p.k., dopuszcza możliwość wniesienia kasacji z powodu rażącej niewspółmierności kary (w tym wypadku kary dyscyplinarnej). Niemniej jednak taka sytuacja zachodzi jedynie wówczas, gdy kara orzeczona w stosunku do obwinionego nie uwzględnia w stopniu należytym dyrektyw sądowego wymiaru kary, a jednocześnie w tym zakresie nie da się zaakceptować rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2010 r., sygn. akt SDI 25/09).

W odniesieniu do użytego przez ustawodawcę zwrotu „rażąca niewspółmierność kary” wskazać natomiast należy, iż za taką uznaje się sankcję wyraźnie odbiegającą od wzorca kary zgodnej z sądowymi dyrektywami jej wymiaru, która charakteryzuje się wyraźną, nieakceptowalną dysproporcją pomiędzy karą wymierzoną, a karą sprawiedliwą (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2016 r., sygn. SDI 76/15).

Sąd Najwyższy nie może zgodzić się z autorem kasacji, jakoby kara dyscyplinarna pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii była rażąco niewspółmiernie surowa w stosunku do czynu jej przypisanego. W judykaturze Sądu Najwyższego podnosi się, że o rażącej niewspółmierności kary można mówić jedynie wówczas, gdy na podstawie ustalonych okoliczności sprawy, które powinny mieć decydujące znaczenie dla wymiaru kary, można przyjąć, iż zachodzi wyraźna różnica między karą wymierzoną a karą, która powinna zostać wymierzona w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary oraz zasad ukształtowanych przez orzecznictwo (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1995 r., sygn. akt II KRN 198/94; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2003 r., sygn. akt SNO 60/02; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2007 r., sygn. akt SNO 75/07; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2018 r., sygn. akt II DSI 51/18). Chodzi zatem o różnicę zasadniczej natury, oczywistą,

rzucającą się w oczy i niedającą się zaakceptować nieproporcjonalność kary orzeczonej w stosunku do kary sprawiedliwej, zasłużonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2006 r., sygn. akt SNO 28/06; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2003 r., sygn. akt SNO 56/03; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2005 r., sygn. akt SNO 6/05; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., sygn. akt SDI 5/12; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2018 r., sygn. akt II DSI 51/18).

Zważywszy zatem na zakres zaskarżenia, stwierdzić należy, iż przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie pozostaje kwestia oceny trafności reakcji dyscyplinarnej w ujęciu dyrektyw sądowego wymiaru kary wyszczególnionych w art. 53 k.k. Mimo braku analogicznego do przewidzianego w art. 69 ustawy - Prawo o notariacie, odesłania do ustawy - Kodeks karny, zarówno w judykaturze, jak i w piśmiennictwie zgodnie dopuszcza się możliwość odpowiedniego korzystania przez sądy dyscyplinarne z podstawowych przepisów prawa karnego materialnego, w tym dotyczących zasady winy, okoliczności wyłączających czy umniejszających stopień winy, przepisów charakteryzujących elementy strony podmiotowej, czy przyjętych w prawie karnym, zwłaszcza w art. 53 k.k., dyrektyw wymiaru kary. Zgodnie z treścią przepisu art. 53 § 1 k.k. sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w ustawie, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy.

Wbrew twierdzeniom autora kasacji, sąd odwoławczy dokonał prawidłowej i wszechstronnej kontroli zaskarżonego orzeczenia, odnosząc się do zachowania obwinionej notariusz zarówno przed popełnieniem zarzucanego jej czynu, jak również po jego dokonaniu.

W ocenie Sądu Najwyższego, Sądy orzekające w tej sprawie dopełniły wymogu szczegółowego wypowiedzenia się w kwestii okoliczności, które zadecydowały o jej wymierzeniu. Wskazano tam bowiem, że niedopełnienie obowiązku terminowego przekazywania podatków podważa, co do samej istoty

status notariusza, jakoby osoby zaufania publicznego, skoro właśnie pewność wynikająca z takiego statusu, była podstawą powierzenia notariuszowi w obrocie prawnym czynności poboru podatków i przekazywania ich uprawnionemu urzędowi skarbowemu, co stanowi jeden z podstawowych obowiązków notariusza. Podkreślono w związku z tym w uzasadnieniach zapadłych orzeczeń, że naruszenie tego obowiązku w sposób oczywisty podważa zaufanie organów państwa do notariuszy, jako płatników podatków oraz społeczne zaufanie do instytucji notariatu, a więc postępowanie obwinionej stanowiło przeciwieństwo zachowania uczciwego, rzetelnego i respektującego nakazy prawa oraz interes podmiotu darzącego ją zaufaniem, a więc zachowania, które jest podstawą wykonywania zawodu notariusza (zob. s. 5 uzasadnienia WSD). Nie może budzić wątpliwości, że samorządy zawodowe muszą dbać o dobre imię zawodu, którego wykonujący go są w nim zrzeszeni. Ustawy o tych samorządach wskazują na możliwe reakcje prawnokarne i to do oceny sądów dyscyplinarnych danej korporacji należy rozstrzyganie, czy rodzaj i charakter przewinień dyscyplinarnych, ich waga, jak i częstotliwość popełniania, zasługuje in concreto na karę najsurowszą.

W niniejszej sprawie sądy te, nie naruszając norm ustawowych, orzekły z zachowaniem wymogów prawa o pozbawieniu prawa prowadzenia kancelarii i trudno uznać w realiach tej sprawy, aby kara ta była rażąco niewspółmierna. Nie ma też racji autor kasacji twierdząc, że żaden z orzekających do tej pory w sprawie sądów dyscyplinarnych nie wziął pod uwagę okoliczności łagodzących przemawiających na korzyść obwinionej notariusz, skoro sądy te uwzględniły uregulowanie przez obwinioną w całości zaległości w zakresie podatku od czynności cywilnoprawnych, ale jednocześnie uznały, że powyższy fakt nie zmienia stopnia ujemnej oceny zachowań notariusz, którego z uwagi na specyfikę jego działalności, obowiązują najwyższe standardy dbałości o należyte wykonywanie powierzonych przez ustawodawcę obowiązków (zob. s. 9 uzasadnienia SD oraz s. 6 uzasadnienia WSD).

Z uwagi na powyższe, zarzut kasacyjny nie mógł zostać uznany za zasadny, zaś kasację obrońcy obwinionej notariusz należało oddalić jako oczywiście bezzasadną.

Sąd obciążył obwinioną notariusz G. S. kosztami postępowania kasacyjnego w kwocie 20 zł (tj. ryczałt za doręczenie wezwań

i innych pism) na podstawie art. 69 ustawy Prawo o notariacie w zw. z art. 618 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 663 ze zm.).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy rozstrzygnął jak na wstępie.

[M. T.]

[ms]